

Хореографічна та театральна культура України: педагогічні та мистецькі виміри: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (упор. А.М. Підлипська), м. Київ, 18-19 квітня 2013 р. . – Ч. I. – К.: КНУКіМ, 2013. – с. 109-111

Стародубець Ганна Анатоліївна

РЕФЛЕКСІЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНО ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Розвиток творчих здібностей здійснюється через залучення особистості до різних видів творчої діяльності. Серед видів синтетичного мистецтва істотну роль відіграє хореографія, яка, на думку О. Т. Кульчицької, дозволяє втілити глибину авторської думки через пластику і ритмомелодику. Хореографічна обдарованість належить до найскладніших мистецьких явищ, оскільки вимагає від кожного виконавця точності та узгодженості рухів, артистизму, здатності до інтерпретації. Проблема розвитку рефлексії у творчій діяльності висвітлюється дослідженнях Д. Б. Голодоникова, В. В. Знакова, О. М. Лактіонова, - С. Орлова, А. В. Гіетровського, Н. Н. Поддякова НІ. Саржвеладзе, І Н. Семенова, С. Ю. Степанова, Г. А. Цукерман та інших.

Аналіз наукової літератури та біографій відомих хореографів і в-летмейстерів дозволяє визначити рефлексію як один із механізмів розвитку хореографічних здібностей та виокремити її основні функції, які стосуються емоції виконавця з матеріалом та усвідомлення власних здібностей [1, с. 42].

Наслідування як універсальний механізм розвитку особистості в шкільному віці передбачає засвоєння дитиною тих форм поведінки, які наються прийнятними способами досягнення успіху в діяльності [2, с. 35]. ементарна рефлексія в цьому разі забезпечує закріплення та подальше ^спрямоване відтворення успішних спроб активності, засвоєних у 'лідуванні. На рівні взаємодії з хореографічним матеріалом (у зовнішньому

плані) рефлексивні процеси дозволяють усвідомити зміст постановки, її голо ідею та емоційне насичення, тобто забезпечують розуміння. Цей рівень рефлекс

що передбачає включення процесів, спрямованих на об'єкт, співвідноситься інтелектуальною рефлексією, описаною С. Ю. Степановим, І. М. Семеновим. Результатом осмислення змісту твору є рефлексивне примірювання образів. Умовою ефективності діяльності постановника є здатність уявити зміст рухів і виразних засобів кожного з виконавців [4, с. 31]. Рефлексія дозволяє передбачити взаємодію всіх образів і рухові можливості виконавців. Особистісна рефлексія, описана С. Ю. Степановим, І. М. Семеновим, є умовою розвитку творчого мислення і саморозвитку особистості і спрямована на усвідомлення себе як цілісної особистості, своїх можливостей і здібностей [4, с. 31]. На суб'єктивному рівні усвідомлення стосується умінь і технік, які забезпечують успішне втілення художнього образу. Усвідомлення співвідношення хореографічного образу і його можливостей його реалізації зумовлює можливість варіювати прийом виконання дій, що свідчить про прояви творчості та розвиток творчих здібностей. Відповідно до положення О. Л. Музики, творчі здібності як вищий рівень розвитку будь-яких здібностей, розвиваються за умови включення особистості в творчу діяльність [3, с. 260]. Необхідною умовою розвитку обдарованості є рефлексія всіх компонентів творчих здібностей. На думку О. Моляко, дії розвитку творчих здібностей «важливим є процес усвідомлення суб'єктом окремих умінь (діяльнісний компонент), дій та операцій (операційно-когнітивний компонент), усвідомлення цінності діяльності, що відбувається з допомогою оцінювання референтних осіб (референтний компонент) і власних особистісних якостей, які розвиваються в процесі розвитку здібностей (особистісно-ціннісний компонент). Крім того, результати досліджень О. Л. Музики, І. С. Загурської, В. О. Климчука, Н. О. Никончук, Н. Ф. Портницької свідчать, що у структурі рефлексії обдарованої особистості представлені також розвивальний і ціннісний компоненти [3, с. 262]. Групова виконавська діяльність у хореографії передбачає мінімальний рівень творчості, оскільки вимагає узгодженості та синхронності дій. Тоді як дії постановника передбачають включення творчості як основи діяльності.

Таким чином, враховуючи результати сучасних досліджень, можна стверджувати, що відмінності усвідомлення хореографічної діяльності та

здібностей особами, що включені до виконання та постановки хореографічних композицій представлені на рівні всіх компонентів рефлексії здібностей. На рівні діяльнішого та операційно-когнітивного компонентів обов'язковим є усвідомлення не лише необхідних дій та операцій, але й тих дій та діяльностей, які забезпечують отримання творчого результату (постановки нової композиції). На рівні особистішої рефлексії відмінності будуть проявлятися у виділених особистісних якостях, які утворюють ядро ціннісної свідомості. Окрім того, характерною ознакою рефлексії творчих здібностей обдарованих хореографів є усвідомлення постійного розвитку творчого потенціалу. Рефлексія здібностей виконавцями зосереджена на усвідомленні дій та операцій, необхідних для успішного виконання діяльності (хореографічної композиції). У структурі свідомості постановників обов'язково повинен бути присутній компонент творчості, як на рівні дій та операцій, так і на рівні особистісних якостей. Хореографічна обдарованість як обов'язковий компонент повинна включати наявність цінностей творчості на рівні глибинної рефлексії та естетичної спрямованості.

Використані джерела:

1. Кульчицька О. Хорографічна обдарованість / О. Кульчицька // Мистецтво та освіта - 2001. - № 4. - С. 42-46.
2. Лагутіна Н. Г. Виявлення художньо-мистецьких здібностей у дітей молодшого шкільного віку / Н. Г. Лагутіна // Обдарована дитина. - 2007. - № 6. - С. 35-42.
3. Моляко В. О. Творчість і особистість / В. О. Моляко // Мистецтво та освіта - 2006 - № 4. - С. 259-269.
4. Степанов С. Ю. Психология рефлексии: проблемы исследования / С. Ю. Степанов, И. Н. Семенов // Вопросы психологии. - 1985. - №3. - С. 31 -40.